

# Socialförsäkringsutskottets yttrande 2021/22:SfU4y

## Genomförande av balansdirektivet

---

### Till arbetsmarknadsutskottet

Arbetsmarknadsutskottet har beslutat att ge socialförsäkringsutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 2021/22:175 Genomförande av balansdirektivet och de motioner som väckts med anledning av propositionen i de delar som berör socialförsäkringsutskottets beredningsområde.

Socialförsäkringsutskottet begränsar sitt yttrande till förslaget om att dagar med föräldrapenning på grundnivå ska vara reserverade och motionerna 2021/22:4490 av Magnus Persson m.fl. (SD) och 2021/22:4527 av Michael Anefur m.fl. (KD).

Socialförsäkringsutskottet anser att arbetsmarknadsutskottet bör tillstyrka regeringens förslag i berörda delar och avstyrka motionsyrkandena.

I yttrandet finns två avvikande meningar (SD, KD).

# Utskottets överväganden

## Gällande ordning

En förälder kan enligt 12 kap. 17 § socialförsäkringsbalken avstå rätten att få föräldrapenning till förmån för den andra föräldern. Detta gäller dock inte föräldrapenning på sjukpenningnivå för en tid om 90 dagar för varje barn eller 90 dagar för barnen gemensamt vid flerbarnsfödelse (s.k. reserverade dagar).

I artikel 5.2 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1158 av den 20 juni 2019 om balans mellan arbete och privatliv för föräldrar och anhörigvårdare och om upphävande av rådets direktiv 2010/18/EU (balansdirektivet) anges att två månaders föräldraledighet inte ska kunna överlätas mellan föräldrarna. För dessa månader ska enligt artikel 8.1 och 8.3 också betalning eller ersättning fastställas av medlemsstaterna eller arbetsmarknadens parter på ett sådant sätt att det underlättar för båda föräldrarna att ta ut föräldraledighet. Enligt artikel 5.4 får medlemsstaterna göra rätten till föräldraledighet beroende av en kvalifikationsperiod i arbete eller anställningstid som inte får överstiga ett år.

## Propositionen

I propositionen lämnas förslag till genomförande av balansdirektivet. Regeringen föreslår bl.a. att 90 dagar med föräldrapenning på grundnivå inte ska vara möjliga att avstå till den andra föräldern, i likhet med vad som gäller för föräldrapenning på sjukpenningnivå.

Ett jämställt föräldraskap och en jämn fördelning mellan föräldrarna av föräldrapenning och föräldraledighet bör enligt regeringens mening uppmuntras oavsett föräldrarnas inkomstnivå och tidigare arbetsmarknadsanknytning. Regeringen anser att det är centralt att lagstiftningen är utformad så att det tydligt framgår att föräldraansvaret är gemensamt och delat mellan föräldrarna. Regeringens uppfattning är vidare att balansdirektivet inte ger utrymme för en skillnad mellan föräldrar som har föräldrapenning på sjukpenningnivå respektive föräldrapenning på grundnivå i förhållande till reserverade dagar eftersom direktivet kopplar samman rätten till ersättning med den ledighet som en förälder inte ska ha möjlighet att avstå till den andra föräldern. För att direktivet ska anses genomfört bör därför individer som omfattas av det svenska socialförsäkringssystemet och därmed har rätt till föräldrapenning och föräldraledighet inte ha möjlighet att överlåta dagar med föräldrapenning, oavsett om det är fråga om dagar på sjukpenningnivå eller grundnivå. Det gäller särskilt mot bakgrund av att åtgärden att reservera dagar med föräldrapenning har vidtagits av den svenska lagstiftaren i syfte att främja ett mer jämställt uttag av föräldraledighet, vilket även sammanfaller med det uttalade syftet med balansdirektivet.

## Motionerna

I kommittémotion 2021/22:4490 av Magnus Persson m.fl. (SD) begär motionärerna att propositionen avslås. Motionärerna anför bl.a. att de frågor som ingår i den europeiska pelaren för sociala rättigheter måste få avgöras av respektive medlemsland.

I kommittémotion 2021/22:4527 av Michael Anefur m.fl. (KD) föreslår motionärerna att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken med den ändringen att 12 kap. 17 § ges den lydelse som framgår av motionen. Motionärerna anför att balansdirektivet bl.a. begränsar svenskt självbestämmande på välfärdsområdet. Genomförandet av direktivet bör inte gå längre än vad som är nödvändigt. Därför bör endast 60 dagar undantas från möjligheten att avstå rätten till föräldrapenning, oavsett om det är fråga om dagar på sjukpenningnivå eller på grundnivå.

## Utskottets ställningstagande

Utskottet begränsar sitt yttrande till regeringens lagförslag om att 90 dagar med föräldrapenning på grundnivå ska vara reserverade – dvs. inte möjliga att avstå till den andra föräldern – och motionerna som gäller dels avslag på propositionen, dels att endast 60 dagar med föräldrapenning ska vara reserverade.

I betänkande 2021/22:SfU18 Ekonomisk familjepolitik föreslog utskottet att riksdagen skulle göra ett tillkännagivande till regeringen om att dagar med föräldrapenning på grundnivå bör vara reserverade på samma sätt som gäller för dagar med föräldrapenning på sjukpenningnivå. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (rskr. 2021/22:282). Utskottet välkomnar således att regeringen nu har lämnat ett lagförslag till riksdagen med denna innebörd. Socialförsäkringsutskottet anser därmed att arbetsmarknadsutskottet bör tillstyrka regeringens lagförslag om att även 90 dagar med föräldrapenning på grundnivå ska vara reserverade och avstyrka motionerna 2021/22:4490 av Magnus Persson m.fl. (SD) och 2021/22:4527 av Michael Anefur m.fl. (KD).

Stockholm den 12 maj 2022

På socialförsäkringsutskottets vägnar

*Maria Malmer Stenergard*

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Maria Malmer Stenergard (M), Rikard Larsson (S), Carina Ohlsson (S), Mattias Karlsson i Luleå (M), Teresa Carvalho (S), Martina Johansson (C), Ida Gabrielsson (V), Katarina Brännström (M), Julia Kronlid (SD), Emilia Töyrä (S), Hans Eklind (KD), Bengt Eliasson (L), Jonas Andersson i Skellefteå (SD), Rasmus Ling (MP), Arin Karapet (M), Elsemarie Bjellqvist (S) och Jennie Åfeldt (SD).

# Avvikande meningar

## 1. Genomförande av balansdirektivet (SD)

Julia Kronlid (SD), Jonas Andersson i Skellefteå (SD) och Jennie Åfeldt (SD) anför:

Ett europeiskt samarbete bör i första hand vila på mellanstatlig grund, där Sverige kan delta i den mån det från svenskt perspektiv är lämpligt. EU bör framför allt fokusera på den inre marknaden och på att skapa och bibehålla förutsättningar för handel och utbyte över nationsgränserna. De frågor som ingår i den europeiska pelaren för sociala rättigheter måste få avgöras av respektive medlemsland. Arbetsmarknadsutskottet bör därför avstyrka regeringens lagförslag.

## 2. Genomförande av balansdirektivet (KD)

Hans Eklind (KD) anför:

I artikel 5.2 i balansdirektivet anges att minst två månaders föräldraledighet inte ska kunna överlåtas mellan föräldrarna. Det är mycket olyckligt eftersom svenska föräldrar borde få bestämma själva hur de vill fördela föräldraledighet och uttag av föräldrapenning. Den europeiska pelaren för sociala rättigheter begränsar både den svenska arbetsmarknadsmodellen och svenskt självbestämmande på välfärdsområdet. Det är därför viktigt att genomförandet av direktivet inte går längre än vad som är nödvändigt och att den nationella rätten inte inskränker föräldrars rätt att bestämma hur de vill ta ut föräldrapenning på ett sätt som går utöver vad unionsrätten kräver. Mot bakgrund av det anförda bör 12 kap. 17 § socialförsäkringsbalken ändras så att endast 60 dagar undantas från möjligheten att avstå rätten till föräldrapenning, oavsett om det är fråga om dagar på sjukpenningnivå eller på grundnivå.